

Ülevaade apteekide tegevusest

Apteekide arv

Eestis tegutsevate apteekide liigid on üldapteek, veterinaarapteek ja haiglaapteek. Apteegi struktuuriüksusteks on haruapteegid ja apteegibuss. Lisaks võib tegevusluba omav üldapteek pakkuda internetiapteegi teenust. Aastatel 2009–2019 toimunud muutusi apteekide koguarvus kajastab järgnev tabel, kus on välja toodud tegevusluba omavate apteekide arv koos haruapteekidega aasta alguse seisuga.

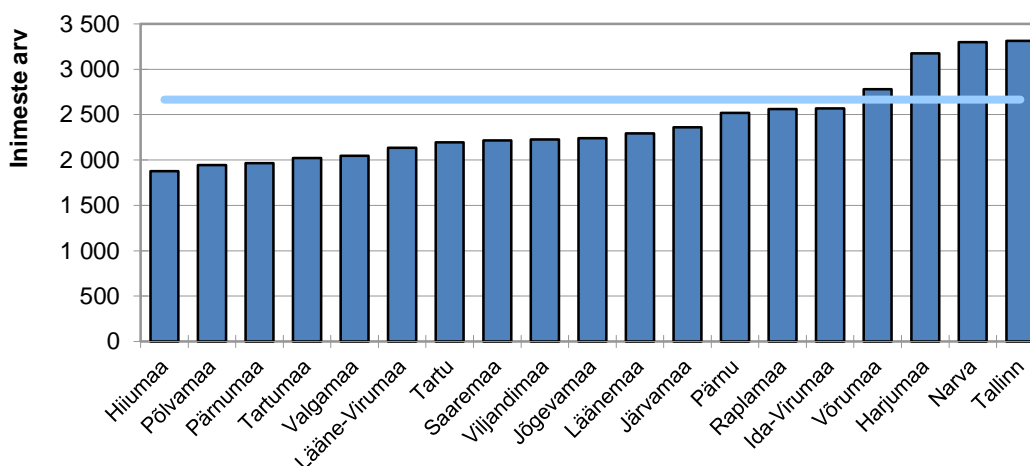
Tabel 1. Apteekide arv koos haruapteekidega 2009–2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Üldapteegid	496	486	477	469	475	478	476	493	490	495	494
Haiglaapteegid	28	26	26	24	25	24	24	24	24	24	24
Veterinaarapteegid	7	7	7	5	4	4	4	4	4	4	4

*Tegevusluba omavate apteekide arv koos haruapteekidega 1. jaanuari seisuga

Üldapteekide tegevuslubades toimub pidevalt mitmeid muutusi. Mitmed põhi- ja haruapteegid suleti, samas avati uusi põhi- ja haruapteeke. Samuti vahetasid mitmed apteegid nime ja asukohta. 2018. aasta jooksul vähenes üldapteekide arv kokkuvõttes ühe võrra, kusjuures põhiapteekide arv kasvas 7 võrra ja haruapteekide arv kahanes 8 võrra. 2018. aasta lõpus oli Eestis tegevusluba väljastatud 350 üldapteegile, millel oli 144 haruapteeki.

Eestis oli 2018. aasta esimese jaanuari seisuga keskmiselt üks ravimite jaemüügikoht 2665 inimese kohta. Enamikes maakondades jääb see number Eesti keskmisele alla. Seevastu Tallinnas, Narvas ja Harjumaal on ühe apteegi kohta üle 3000 elaniku. Horisontaalne joon viitab Eesti keskmisele. Arvutamiseks kasutatud rahvaarv pärineb Statistikaameti andmebaasist.

Joonis 1. Inimeste arv ühe apteegi kohta suuremates linnades ja maakondades 2018. aasta alguses võrreldes Eesti keskmisega

Haiglaapteekide arv on viimaste aastate jooksul püsinud suhteliselt samal tasemel. 2018. aastal oli haiglaapteeke 24, neist üks haruapteek. Harjumaal asus üheksa haiglaapteeki, neist seitse Tallinnas. Ida-Virumaal oli kolm ja Tartumaal kaks haiglaapteeki, ülejäänud maakondades oli üks haiglaapteek. Vaid Valgamaal ja Võrumaal ei ole ühtegi haiglaapteeki.

Kuni aastani 2013 veterinaarapteekide arv pidevalt vähenes, seejärel on veterinaarapteekide arv ja asukoht püsinud stabiilsena ning Eestis tegutseb neli veterinaarapteeki: Tallinnas, Tartus, Põlvamaal ja Saaremaal.

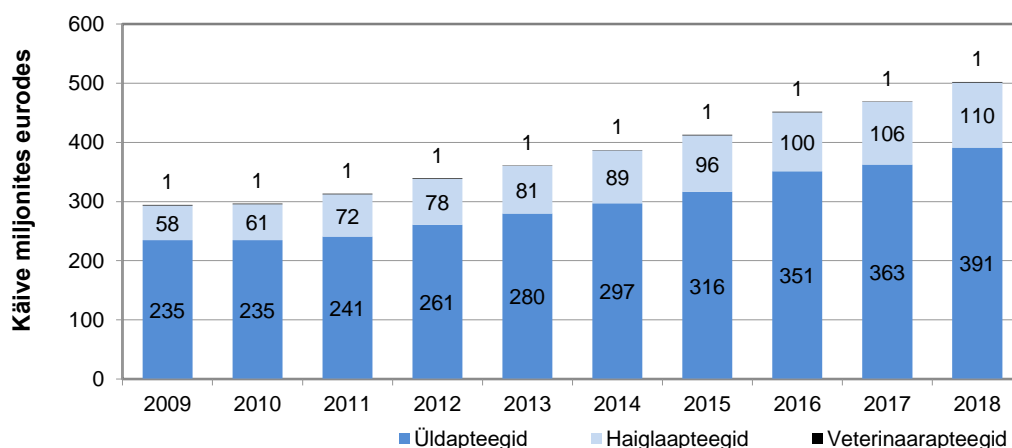

Apteekide käive

Apteegistatistika põhineb apteekide kvartaalselt esitatavatel aruannetel. Alates 2015. aastast on andmed esitatud põhi- ja haruapteekide kohta eraldi. Haruapteek võib asuda põhiapteegist erinevas maakonnas või linnas, seetõttu on nii põhiapteeke kui haruapteeke vaadeldud iseseisva üksusena. Apteekide maakondlikus statistikas on arvestatud apteekide paiknemist 2017. aasta alguse seisuga. Seega nende apteekide andmed, mille asukoht liikus 2017. aasta haldusreformi tulemusena ühest maakonnast teise ja/või maalt linna, on maakondlikus statistikas kajastatud haldusreformi eelse maakondliku kuuluvusega.

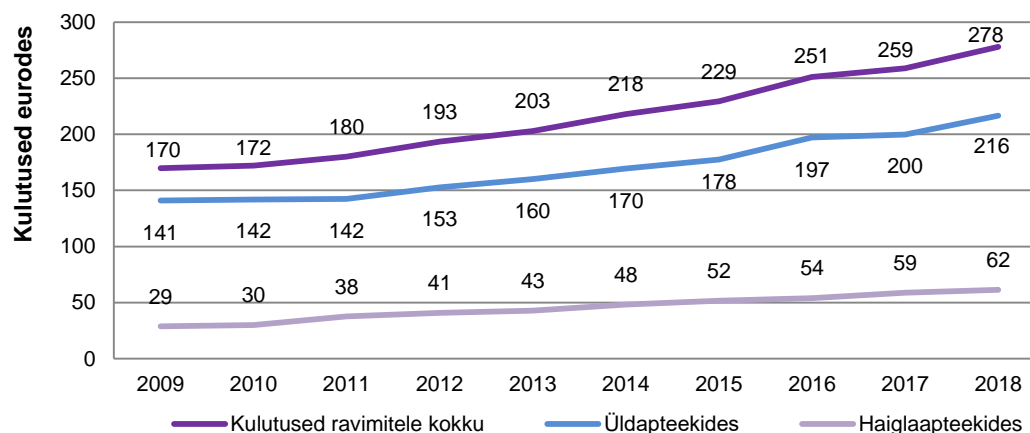
Üldapteekide ja veterinaarapteekide andmed on esitatud koos käibemaksuga, haiglaapteekide puhul ei ole käibemaksu arvestatud.

Kõigi aasta jooksul tegutsenud apteekide ja nende haruapteekide kogukäive 2018. aastal oli 502 miljonit eurot, millest üldapteekide käive moodustas 78% (391 miljonit eurot), haiglaapteekide käive 22% (110 miljonit eurot) ning veterinaarapteekide käive 0,2% (0,87 miljonit eurot). 2018. aastal oli ravimite osakaal kogukäibest üldapteekides 73%, haiglaapteekides 74% ja veterinaarapteekides 52%.

Joonis 2. Apteekide kogukäive aastatel 2009–2018

Ravimite käive üld- ja haiglaapteekides aastal 2018 oli kokku 367 miljonit eurot. Jagades saadud summa kõigi Eesti elanike vahel saame, et üldised kulutused ravimitele ühe elaniku kohta olid ligikaudu 278 eurot aastas.

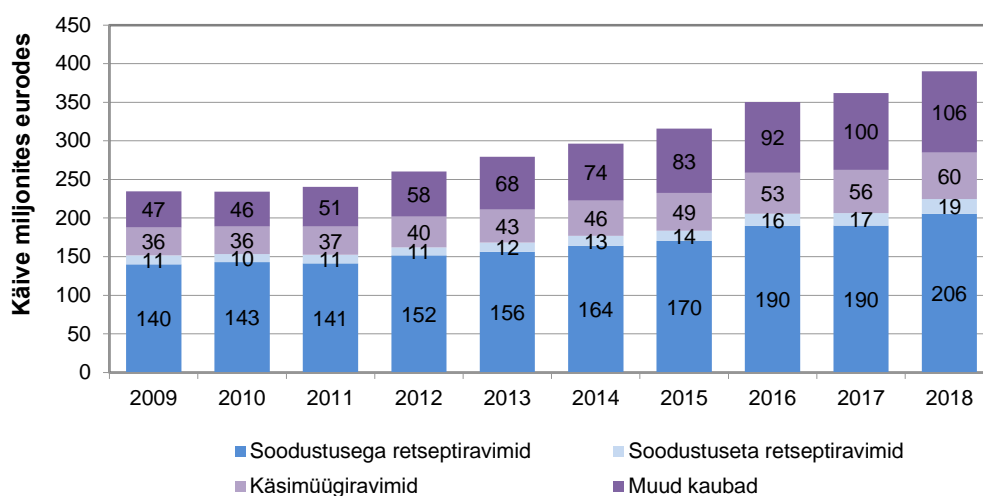
Joonis 3. Kulutused ravimitele ühe elaniku kohta aastast 2009–2018

Üldapteegid

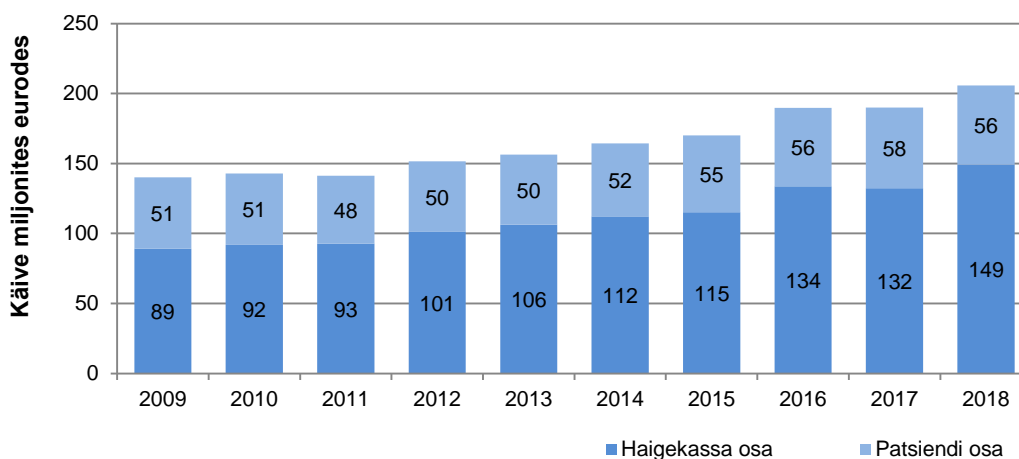
2018. aastal oli üldapteekide kogukäive 391 miljonit eurot, mis on võrreldes eelneva aastaga 7,9% suurem. Üldapteekide ravimite käive oli 286 miljonit eurot. Ravimite käive sisaldab käsimüügiravimite, retseptiravimite ja veterinaarravimite käivet. Retseptiravimite käibe võib omakorda jaotada soodustusega ja soodustuseta retseptide alusel väljastatud ravimite käibeks. Ravimite käive suurenes võrreldes eelneva aastaga 8,6%, sealhulgas käsimüügiravimite 8,1%, soodustuseta retseptiravimite käive 13,7% ning soodustusega retseptiravimite käive 8,2%. Kõige enam väljastatakse üldapteekidest ravimeid soodustusega retseptide alusel, mille käive 2018. aastal oli 206 miljonit eurot, moodustades retseptiravimite käibest 92%.

Veterinaarravimite käive on üldapteekides suhteliselt tagasihoidlik, jäädes 2018. aastal 0,9 miljoni euro juurde. EL retseptide alusel väljastati 2018. aastal ravimeid 171 tuhande euro väärtuses. Muude kaupade käive suurenes võrreldes eelneva aastaga 6,0%.

Joonis 4. Üldapteekide kogukäive aastatel 2009–2018

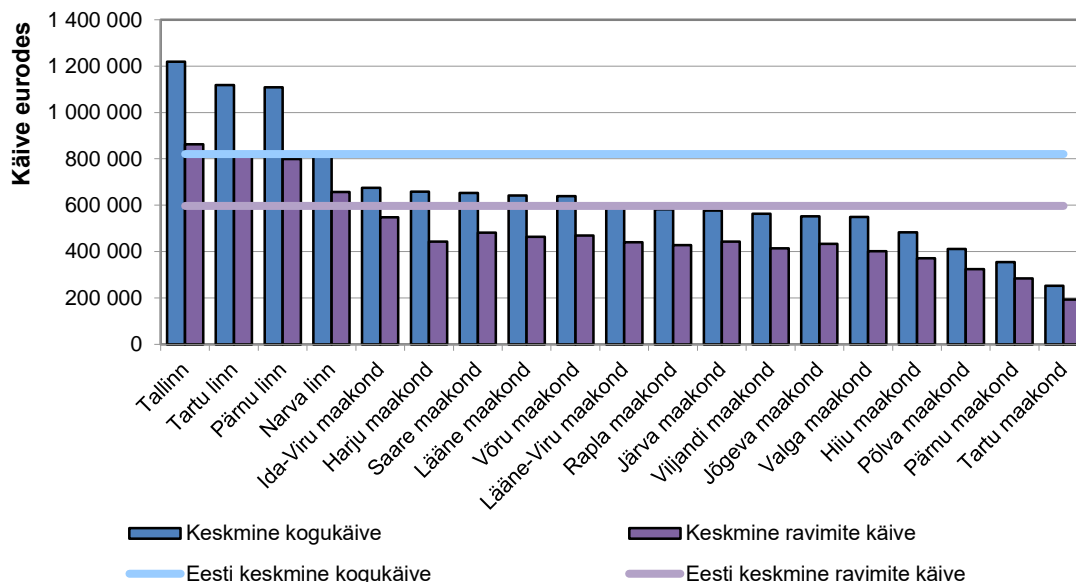
Soodustusega retseptiravimite maksumusest tasus patsient 2018. aastal keskmiselt 27% ja Eesti Haigekassa 73%. Võrreldes varasemate aastatega on haigekassa osalus tõusnud. Soodusretsepti keskmist maksumust mõjutab nii väljastatud soodusravimite kogus, hind kui ka konkreetse soodusravimi valik, st kas kasutatakse sama toimeainega kallimaid või odavamaid ravimipreparaate. 2018. aastal oli soodusretsepti keskmine maksumus 23,26 eurot.

Joonis 5. Soodustusega retseptiravimite käive üldapteekides aastatel 2009–2018

Kõikide terve aasta tegutsenud üldapteekide aasta keskmine kogukäive oli 0,82 miljonit eurot ja aasta keskmine ravimite käive 0,60 miljonit eurot. Kui vaadata üldapteekide käivet eraldi suuremate linnade ja maakondade lõikes, on näha, et aasta keskmine käive on tugevasti mõjutatud Eesti suurimate linnade – Tallinna, Tartu, Pärnu ja Narva – apteekide käibest.

Joonis 6. Üldapteekide aasta keskmine käive suuremate linnade ja maakondade lõikes, 2018

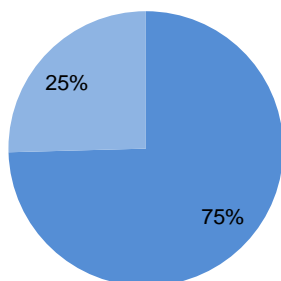
Peaaegu kolmveerand kõikidest põhiapteekidest ja nende haruapteekidest asusid 2018. aastal linnades. Enam kui veerand üldapteekidest asus Tallinnas.

Tabel 2. Üldapteekide jaotus suuremates linnades ja maakondades 01.01.2019

Linn/ Maakond	Põhi- apteek	Põhapteek linnas	Põhiapteek maal	Haru- apteek	Haruapteek linnas	Haruapteek maal
Harjumaa	22	12	10	29	7	22
Tallinn	115	115		18	18	
Hiiumaa	3	2	1	2		2
Ida-Virumaa	22	21	1	9	9	
Narva	10	10		8	8	
Jõgevamaa	12	9	3	3	2	1
Järvamaa	11	8	3	2		2
Läänemaa	5	4	1	4	1	3
Lääne-Virumaa	22	17	5	8	3	5
Põlvamaa	8	6	2	6	3	3
Pärnu	16	16		3	3	
Pärnumaa	10	2	8	8	1	7
Raplamaa	8	2	6	4	2	2
Saaremaa	10	7	3	2	1	1
Tartu	32	32		12	12	
Tartumaa	11	4	7	14	1	13
Valgamaa	8	6	2	5	3	2
Viljandimaa	13	13		6	1	5
Võrumaa	12	8	4	1		1
Kokku	350	294	56	144	75	69
KÕIK KOKKU				494		

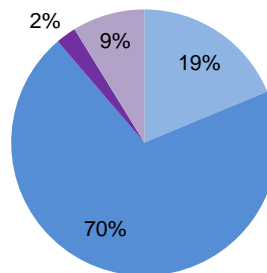

Kuna kolmveerand üldapteekidest asub linnades, siis on ka linnaapteekide ravimite käive, nii käsimüügi- kui retseptiravimite osas, tunduvalt suurem kui maa-apteekides. 2018. aastal moodustas 89% üldapteekide ravimite käibest linnaapteekide ravimite käive, vaid 11% ravimitest müüdi maa-apteekides.

■ Üldapteekide arv linnas
■ Üldapteekide arv maal

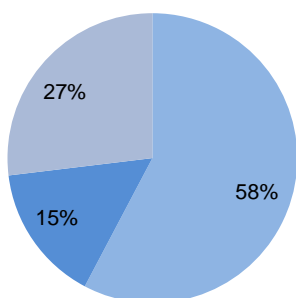
Joonis 7. Maa- ja linnaapteegid aastal 2018

■ Käsimüügiravimite käive linnas
■ Retseptiravimite käive linnas
■ Käsimüügiravimite käive maal
■ Retseptiravimite käive maal

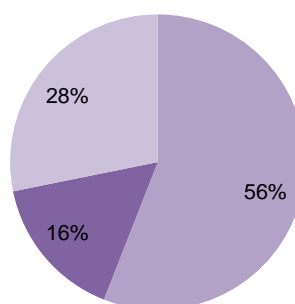
Joonis 8. Ravimite käive maa- ja linnaapteekides aastal 2018

Samas on käibe jaotus maa- ja linnaapteekides suhteliselt sarnane. Suurema osa käibest moodustab retseptiravimite käive, 2018. aastal linnaapteekides 58% ja maa-apteekides 56% kogukäibest. Käsimüügiravimid moodustavad üldapteegi käibest vastavalt 15% ja 16% ning muude kaupade osa vastavalt 27% ja 28%.

■ Retseptiravimite käive linnas
■ Käsimüügiravimite käive linnas
■ Muude kaupade käive linnas

Joonis 9. Üldapteekide käibe jaotus linnaapteekides

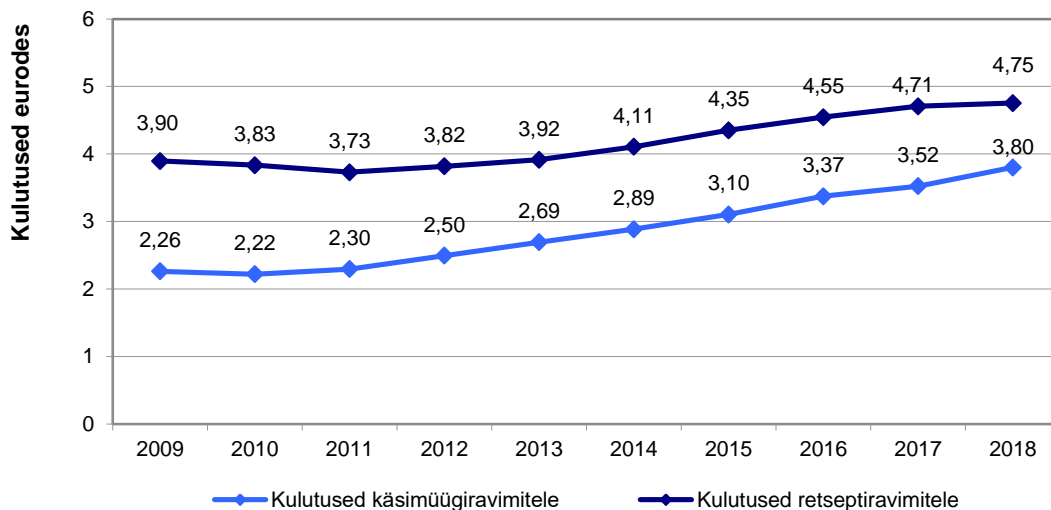

■ Retseptiravimite käive maal
■ Käsimüügiravimite käive maal
■ Muude kaupade käive maal

Joonis 10. Üldapteekide käibe jaotus maa-apteekides

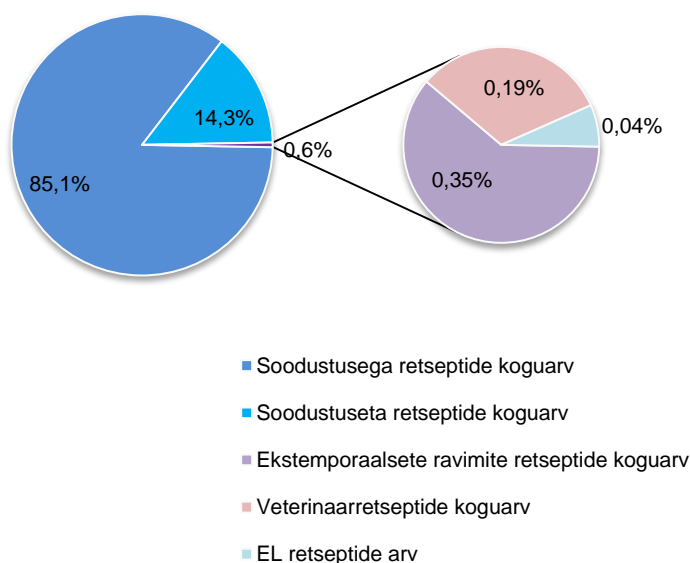

Igakused otsesed kulutused ravimitele ühe elaniku kohta on viimastel aastatel pidevalt kasvanud. Eesti elanik ise kulutas 2018. aastal ravimitele ühes kuus keskmiselt 8,55 eurot, aastas ligi 103 eurot. Võrreldes 2017. aastaga suurenesid kulutused käsimüügiravimitele 7,8% ja retseptiravimitele 1,0%.

Joonis 11. Kulutused ravimitele ühes kuus ühe elaniku kohta aastatel 2009–2018

2018. aastal käideldi üldapteekides 10,4 miljonit retsepti. Kõige enam väljastati üldapteekidest ravimeid soodustusega retseptide alusel, neid oli 8,8 miljonit. Soodustuseta retsepte oli veidi alla 1,5 miljoni, EL retsepte veidi üle nelja tuhande ning ekstemporaalseid retsepte ligikaudu kolmkümmend kuus tuhat. Veterinaarseks otstarbeks väljastati ravimeid ligi üheksateistkümmend tuhande retsepti alusel.

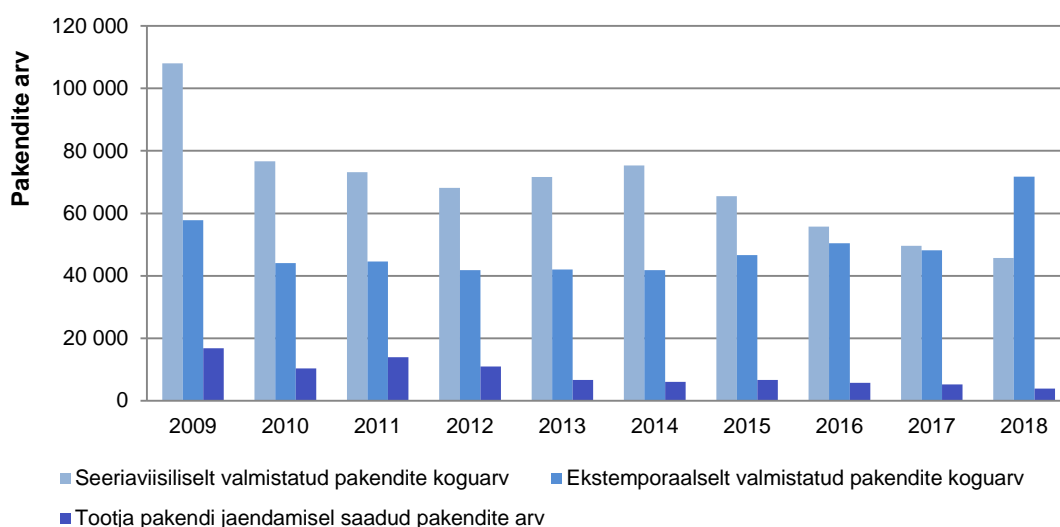

Joonis 12. Üldapteekides käideldud retseptid aastal 2018

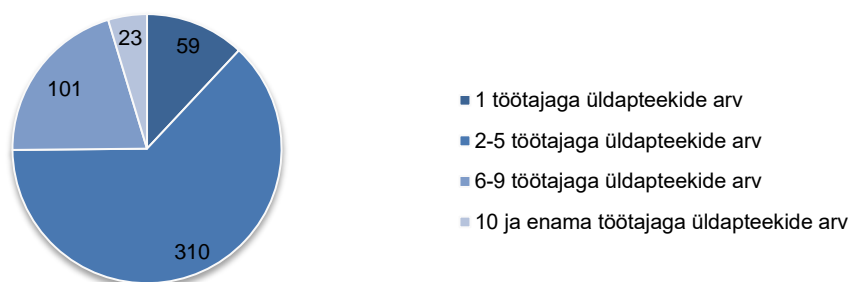
2018. aastal valmistas 5% põhiapteekidest (18 apteeki) nii ektemporaalseid, seeriaviisilisi kui ka jaendatud ravimeid. 14% põhiapteekidest valmistas seeriaviisilisi ravimeid, 36% valmistas ektemporaalseid ravimeid ja 11% põhiapteekidest jaendas ravimpakendeid. 61% põhiapteekidest ei valmistanud ega jaendanud ühtki ravimpakendit.

Kokku valmistati 2018. aasta jooksul üldapteekides veidi üle 121 tuhande ravimipakendi, neist ektemporaalseid ravimeid üle 71 tuhande pakendi. Ektemporaalseid ravimeid valmistati kõigis maakondades ja suuremates linnades, sealjuures kõige enam Tartu apteekides, moodustades 60% kõigist 2018. aastal üldapteekides valmistatud ektemporaalsetest ravimitest. Seeriaviisilisi ravimeid valmistati kõige enam Tartu ja Tallinna apteekides, moodustades 72% kõigist 2018. aastal üldapteekides valmistatud seeriaviisilistest ravimitest. Seeriaviisilisi ravimeid ei valmistatud üldse neljas maakonnas: Raplamaal, Saaremaal, Tartumaal ja Viljandimaal. Tootja pakendeid jaendati kõige enam Tallinnas, üldse ei jaendatud Harjumaal, Hiiumaal, Ida-Virumaal ja Narvas ning Saaremaal ja Tartumaal.

Joonis 13. Ravimite valmistamine üldapteekides aastatel 2009–2018

2018. aasta lõpul töötas ühes üldapteegis, st põhiapteegis või haruapteegis, enamasti 2–5 inimest. Arvuliselt on kõige rohkem enam kui 10 töötajaga üldapteek Tallinnas ja 1 töötajaga üldapteek Tartumaal. 40% kõikidest üldapteekide töötajatest töötab osalise tööajaga, sealhulgas 35% proviisoritest, 30% farmatseutidest ja 60% muudest töötajatest. Ligikaudu 29% kõigist üldapteekides töötavatest proviisoritest ja 43% farmatseutidest töötab Tallinna üldapteekides. Kõige suurem proviisorite osakaal on Tartu üldapteekides, moodustades kõigist Tartu linna üldapteekide töötajatest 67%. Kogu Eesti võrdluses moodustavad proviisorid 40%, farmatseudid 33% ja muud töötajad 27% kõigist üldapteekide töötajatest.

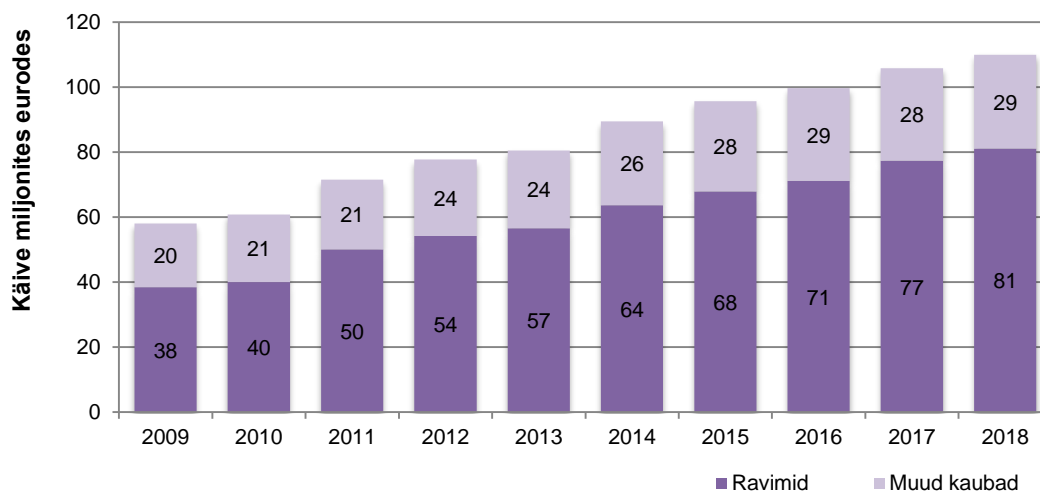

Joonis 14. Üldapteekide jaotus töötajate arvu alusel aastal 2018

Haiglaapteegid

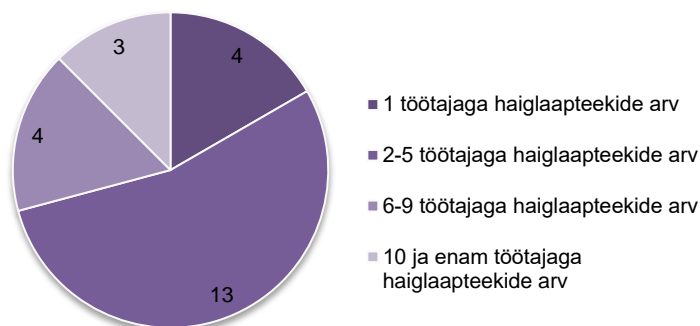
Viimase kümne aastaga on haiglaapteekide kogukäive pidevalt suurenenud nii ravimite kui muude kaupade käibe osas. Haiglaapteekide kogukäive 2018. aastal oli 110 miljonit eurot, millest ravimite käive moodustas 74% (81 miljonit eurot). Haiglaapteekide käive on arvestatud ilma käibemaksuta.

Joonis 15. Haiglaapteekide kogukäive aastatel 2009–2018

Haiglaapteekide aastakäibed on väga erinevad. Viieteistkümne haiglaapteegi aastakäive oli väiksem kui üks miljon eurot. Keskmise suurusega haiglaapteeki, mille aastakäive jäi ühe ja viie miljoni euro vahele, on viis ning lisaks neile on Eestis veel neli suurt haiglaapteeki, mille aastakäive oli 2018. aastal suurem kui viis miljonit eurot. Kokku moodustasid neli suurimat apteeki 77% haiglaapteekide kogukäibest. Seega mõjutavad neli suurimat haiglaapteeki väga tugevalt ka haiglaapteekide keskmist aastakäivet, mis 2018. aastal oli 4,6 miljonit eurot. Kui vaadelda kõiki ülejäänud haiglaapteeki neljast suurimast eraldi, on keskmine aastakäive tunduvalt väiksem, 1,3 miljonit eurot.

Haiglaapteekides töötavad enamasti proviisorid. 2018. aasta lõpus töötas haiglaapteekides 71 proviisorit, 39 farmatseuti ja 39 muud töötajat. Enamasti töötab haiglaapteegis kuni viis inimest, vaid suurimates haiglaapteekides on töötajaid rohkem kui viis.

Joonis 16. Haiglaapteekide jaotus töötajate arvu alusel aastal 2018

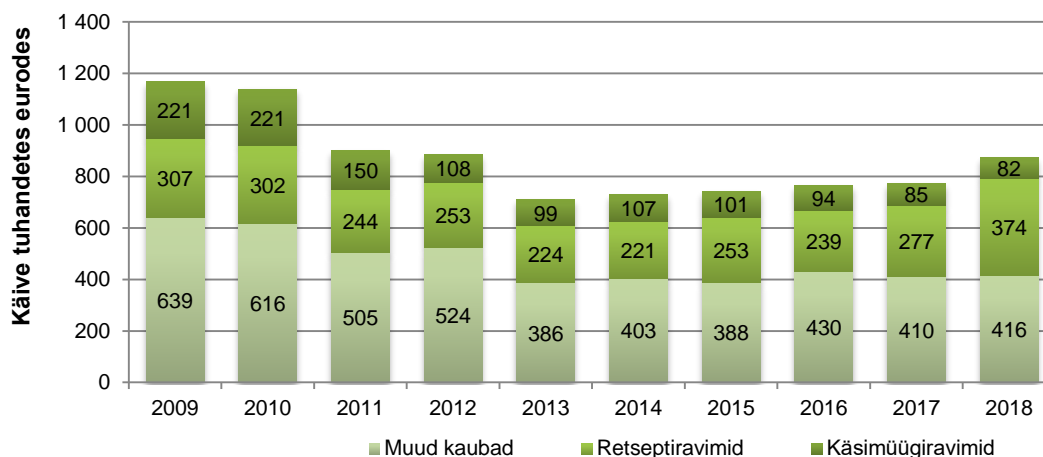

Veterinaarapteegid

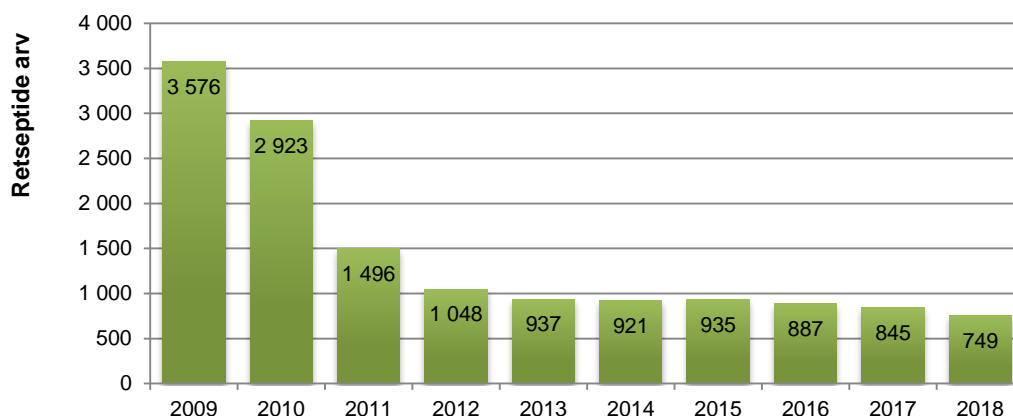
Kuna veterinaarapteekide arv vähenes kuni 2013. aastani, vähenes ka veterinaarapteekide kogukäive. Viimaste aastate jooksul on veterinaarapteekide arv püsinud stabiilsena ja kogukäive on hakanud veidi tõusma. Eestis tegutses 2018. aastal neli veterinaarapteeki ja nende kogukäive oli 0,87 miljonit eurot, millest ravimite käive moodustas 52% ja muude kaupade käive 48%. Esmakordselt kümne aasta jooksul ületas ravimite osakaal muude kaupade osakaalu.

Veterinaararstid saavad ravimeid osta otse hulgimüüjatelt. 2018. aastal väljastasid hulgimüüjad ligikaudu 87% veterinaarravimitest otse tegutsevale veterinaararstile või põllumajandusettevõtet esindavale veterinaararstile, 7% veterinaarapteekidele, 5% üldapteekidele ja veidi üle 1% teistele asutustele.

Joonis 17. Veterinaarapteekide kogukäive aastatel 2009–2018

Veterinaarapteekidest väljastatakse retseptiravimeid nii tellimislehtede kui retseptide alusel. Veterinaarapteekides käideldud retseptide arv on kümne aastaga vähenenud 79%.

Joonis 18. Käideldud retseptide arv veterinaarapteekides aastatel 2009–2018

2018. aasta lõpus töötas neljas veterinaarapteegis kokku 7 veterinaararsti.